

ASPECTE EVALUATIVE ALE COMPETENȚEI DE COMUNICARE SCRISĂ ÎN CLASELE PRIMARE ²

EVALUATIVE ASPECTS OF WRITTEN COMMUNICATION COMPETENCE IN PRIMARY GRADES

GOLUBIȚCHI Silvia, dr., conf.univ.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
ORCID: 0000-0002-3650-0141,
golubitchi.silvia@upsc.md

CZU: 373.3:81'35

DOI: 10.46727/c.29-30-09-2023.p147-152

Abstract. Writing is a form of communication, ubiquitous in contemporary society because we all write, edit texts, regardless of the degree of culture and civilization, social position or profession. Primary school students develop school products and cross-disciplinary products based on success criteria, thus forming written communication competence. The evaluation of written communication competence emphasizes the students' ability to use cognitive processing according to the learned content and evaluation criteria, which are presented in the form of exercises or will be reflected in concrete products. The following aspects are highlighted in the assessment activities: clear and correct presentation of the written text, respect for the general structure of the elaborated text, semantic correctness, grammatical correctness, stylistic correctness, the value of the communicated message, the lexical, grammatical and stylistic nuances of communication in linguistic situations.

Keywords: written communication, written communication competence, evaluation, evaluation criteria, school products.

Scrisul constituie o formă a comunicării, omniprezentă în societatea contemporană, manifestându-se prin mesaje, texte, indiferent de gradul de cultură și civilizație, de poziția socială sau de profesie. Implică integrarea complexă și concomitentă a multor abilități, dar cele care se manifestă pregnant sunt abilitățile lingvistice, asigurând schimburi de idei în viața cotidiană, implicând conținut, organizare, stil, gramatică, ortografie și punctuație.

² Articol realizat în cadrul proiectului de stat „Inovarea sistemului național de evaluare a rezultatelor școlare din perspectiva paradigmei competențelor” (20.80009.0807.32)

Elevii din învățământul primar se familiarizează chiar din clasa I cu unele aspecte ale scrierii și trebuie să înțeleagă, să reflecte, să facă alegeri astfel, încât să se exprime într-un mod adecvat. Dezvoltarea abilităților de bază sunt necesare în mod adecvat, pentru ca comunicarea scrisă să progreseze ușor.

Capacitatea de a produce un mesaj scris, de a redacta un text, de a utiliza ortograme și semne de punctuație reprezintă baza formării competenței de comunicare scrisă, iar scrierea cuvintelor, copierea și transcrierea textului de un anumit grad de complexitate, reprezintă cele mai simpliste aspecte.

Așadar, trebuie înțeles faptul că prin competența de comunicare scrisă nu se înțelege volumul de cunoștințe despre limbaj deținute de un elev, ci valoarea lor funcțională, generarea unui mesaj/enunț/text.

De obicei scrisul este considerat a fi un semn al competenței de comunicare.

Cercetătorul Vasile Flueraș a definit *competența de comunicare scrisă* printr-un summum de capacități corelate, transferabile în orice context, care pot asigura folosirea optimă și performantă a limbii în scris [1].

Cercetătoarea A. Pamfil afirmă că *competența de scriere* constă în realizarea conexiunii dintre deprinderile de scriere estetică: lizibilă, cu înclinație uniformă, aspect îngrijit; aplicând regulile ortografice, punctuaționale, exersate în diferite situații lingvistice de integrare simulate sau autentice, mobilizând resursele interne și externe pentru utilizarea pragmatică în sfera interrelaționării [4, p. 46].

Din cele relatate rezultă că *competența de comunicare scrisă* are la bază un set de capacități, care se valorifică pe toată perioada școlarității, dintre care:

- capacitatea de a scrie un text lizibil, estetic;
- aplicarea regulilor de ortografie și punctuație;
- Exersarea în diferite situații lingvistice;
- Cunoașterea codurilor: lingvistic, literar, cultural.

Referindu-ne la *caracteristicile competenței de comunicare scrisă* menționăm că integrează cunoștințe din domeniul lingvistic, capacități de scriere corectă, lizibilă, deprinderi de utilizare a normelor ortografice, abilități, atitudini într-un proces bazat pe manifestări ale scrisului citit și

generează o diversitate de performanțe din domeniul scrisului. Totodată este un proces care solicită simultan toate componentele competenței de comunicare.

Spre deosebire de *competența de comunicare orală*, care în timpul real nu evidențiază greșelile de ortografie și punctuație, *competența de comunicare scrisă* vizează greșelile efectuate, rămând a fi păstrate mult timp. Se manifestă esențial prin capacitatea de a realiza o sarcină scrisă sau prin modificarea situației în care această competență este utilizată, având ca bază reflexivitatea.

Formarea competenței de comunicare scrisă la elevi înseamnă însușirea și aprofundarea unor cunoștințe despre procesul scrierii și contextele de realizare, învățarea unor strategii de redactare, prin fixarea structurilor textual prototipice și ale mărcilor lingvistice specifice.

Competențele de comunicare scrisă se formează când sunt exersate sistematic și progresiv capacitățile de scriere și este necesar ca elevii să fie antrenați la fiecare lecție, în dependență de tema studiată și de conținuturile curriculare. Aceste activități de scriere nu sunt activități izolate, insulare, ci sunt încadrate în comunicarea orală și în cele de interpretare a textului literar.

Activitățile de comunicare scrisă cuprind trei etape importante:

- asimilarea unor cunoștințe din diverse domenii;
- redactarea propriu-zisă (în conformitate cu modelul dat);
- analiza sau discutarea textelor redactate de elevi, urmată de reflecția asupra activității realizate.

Competența de comunicare scrisă conține toate componentele competenței de comunicare.

Cercetătorii Vl. Pâslaru, A. Raileanu, V. Cabac ș. a. afirmă că evaluarea rezultatelor școlare se realizează în bază de competențe a elementelor: cunoștințe+capacități+atitudini proiectate de curriculumul școlar, ca produse școlare sau transdisciplinare.

M. Hadîrcă susține că competențele de bază vor fi urmărite, pe verticală și orizontală, prin toate activitățile de predare-învățare-evaluare, ele constituind axa învățării, astfel încât, în final, să fie supuse evaluării în vederea certificării [2, p.51].

Conform cercetătorului Vl. Pâslaru *modelul evaluării competențelor comunicative*, domeniul de competență: *scrisul* are la bază mai multe activități de evaluare (tabelul 1) [5].

Tabelul 1. Modelul evaluării competențelor comunicative

Domeniul de competență evaluat	Activități de evaluare	Calificative
Scrisul	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea clară și corectă a textului redactat (așezarea în pagină, claritatea scrisului, acuratețea) • Respectarea structurii generale a textului elaborat (introducere, tratare, încheiere) • Corectitudinea semantică • Corectitudinea gramaticală • Corectitudinea stilistică • Valoarea mesajului comunicat • Nuanțarea lexicală, gramaticală și stilistică a comunicării 	<p>Foarte bine</p> <p>Bine</p> <p>Suficient</p>

Evaluarea școlară competentă este eficientă prin emiterea judecății de valoare. Elevii din clasele primare elaborează produsele școlare și produse transdisciplinare în baza criteriilor de succes, formându-se astfel competența de comunicare scrisă, vezi tabelul 2.

Tabelul 2. Produse școlare privind compartimentul Scrisul [3]

Produse școlare la limba și literatura română	Produse transdisciplinare
<p>P34. Răspuns la mesaje</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Urmăresc atent mesajul transmis. 2. Respect părțile componente ale mesajului electronic: adresarea potrivită, textul propriu-zis, formula de încheiere, semnătura. 3. Alcătuiesc textul propriu-zis conform situației propuse. 4. Respect ordinea ideilor. 5. Respect regulile de scriere și de punctuație. <p>P33. Mesajul electronic</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Respect părțile componente ale mesajului electronic: adresarea potrivită, textul propriu-zis, formula de încheiere, semnătura. 2. Alcătuiesc textul propriu-zis conform situației propuse 	<p>PT18. Postarea online (blog, forum etc.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Înțeleg subiectul discutat. 2. Construiesc corect enunțurile. 3. Utilizez vocabularul adecvat. 4. Îmi exprim clar și coerent părerea. 5. Respect structura și numărul de cuvinte <p>PT15. Material publicitar: afiș; banner; pliant; fluturaș (flyer); prospect (leaflet); broșură (booklet)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Respect tema/ subiectul. 2. Realizez design-ul propus, introducând elemente creative proprii. 3. Prezint informații/ mesaje corecte, clare și atractive. 4. Prezint clar, fluent și cu entuziasm. 5. Folosesc un vocabular adecvat.

Cunoașterea criteriilor de succes reprezintă un algoritm/ghid pentru realizarea produsului, în acest mod se insistă asupra componentei motivaționale a învățării, subiecții presupunând

finalitatea pe care trebuie s-o demonstreze. De aici se inițiază procesul de autoevaluare a criteriilor realizate. Din tabelul 2 evidențiem ideea de evaluare nu numai a conținutului realizat, dar implică cunoștințele teoretice și capacitățile formate de elevi.

Evaluarea competenței de comunicare scrisă accentuează capacitatea elevilor de a utiliza procesarea cognitivă conform conținuturilor învățate și criteriilor de evaluare, care se prezintă sub formă de exerciții sau vor fi reflectate în produse concrete. Interpretarea rezultatelor accentuează emiterea judecăților de valoare a produselor nominalizate.

În cadrul activităților de evaluare se evidențiază următoarele forme ale scrierii: *texte în baza unei teme (compunerile); texte rezumate; transcrierile; copierile, dictările*. Toate aceste produse trebuie să respecte următoarele particularități:

- *claritate*: mesajul concis, enunțuri simple din punct de vedere al comprehensiunii;
- *concizie*: enunțuri referitoare la conținut;
- *completitudine*: conținutul vizează abordarea corectă prin prezentarea explicită;
- *corectitudine*: limbajul este structurat corect, sunt utilizate cuvintele astfel, încât să se asigure limba literară scrisă, se utilizează regulile gramaticale și semnele de punctuație.
- *logica/sensul*: ideile sunt prezentate într-o succesiune, asigurându-se coerența;

Evaluarea se concentrează pe *competența, performanța și activitățile elevilor* realizate, fiind o evaluare, care solicită elevilor să combine competența cu abilități din viața reală. În acest caz se evidențiază caracterul subiectiv, solicitându-se autoevaluarea în baza criteriilor de succes în conformitate cu sarcinile, care corespund și intereselor. Indiferent de a scrie într-un mod formal sau informal, utilizarea punctuației corecte și a gramaticii adecvate duce întotdeauna la o scriere perfectă și la transmiterea informațiilor corecte către cititori. Elevii manifestă abilități în evaluare, implicând cunoștințe procedurale, rezolvarea problemelor, colaborare și motivație.

O sarcină adecvată compartimentului *Scrisul* le-ar permite elevilor să demonstreze abilitățile de scriere, cerându-le să realizeze activități de:

- dezvoltare a unei teme;
- respectare a semnelor de punctuație și ortografie;
- utilizare adecvată a enunțurilor pentru a detalia subiectul propus;
- utilizare a unui stil de scriere clar și coerent.

Situația de evaluare îl ajută pe elev să cunoască și să precizeze rezultatele activității desfășurate în oricare din sarcinile de sus menționate, să știe dacă a realizat bine sau trebuie să reia acțiunea. Dacă rezultatul evaluat este mulțumitor, situația de evaluare marchează ieșirea din situația de învățare.

Cunoașterea, pe parcursul exercitării, a rezultatelor obținute este, de asemenea, un factor al reușitei. Aceasta presupune control, dar și autocontrol.

În esență, evaluarea este realizarea de abilități semnificative în viața reală ca dovedite prin sarcinile realizate de elevi. Rezultatele evaluării sunt sub formă de cunoștințe, exersări, abilități care pot fi realizate într-un context de situații semnificative din viață. În plus față de abilitățile elevilor, abilitățile de gândire ale elevilor pot fi de asemenea îmbunătățit prin evaluare.

Evaluarea este ceea ce îl deosebește de alte aprecieri, care au caracteristici bazate pe competențe evaluare, centrate pe elev, structurate pe învățare contextuală și integrată în proces. Este important ca fiecare elev să fie apreciat în raport cu ritmul său, cu disponibilitățile sale fizice și intelectuale, fără concurență și ierarhizare care să-l inhibe.

Factorii care afectează evaluarea sunt: (1) profesori, (2) instituții de învățământ și (3) cercetare. În primul rând, *profesorul*, este cel care decide acțiunea de evaluare. Competența profesorilor în acest sens are o prioritate mare în proiectare instrumentelor de evaluare. În al doilea rând, instituțiile de învățământ sunt responsabile pentru furnizarea oportunități pentru profesori de a proiecta învățarea și evaluările acestora. Cercetarea implică diversitatea instrumentelor de evaluare conform particularităților de vârstă și conținuturilor achiziționate.

Orientarea evaluării la autodezvoltarea personalității contribuie la exprimarea corectă a elevilor. Formarea și evaluarea competenței de scriere reprezintă nu numai actualizarea complexă a cunoștințelor în fiecare dintre situațiile create, dar evidențiază și cultura unei persoane.

BIBLIOGRAFIE

1. FLUERAȘ, V. *Gândirea laterală și scrisul creativ*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2008. 183 p.
2. HADÎRCĂ, Maria. *Evaluarea rezultatelor școlare: o altă perspectivă de acordare*. In: *Revista Didactica Pro...*, revistă de teorie și practică educațională, 2004, nr. 5-6(28), pp. 49-53. ISSN 1810-6455.
3. Metodologia evaluării criteriale prin descriptori în clasele I-IV. Chișinău, 2019.
4. PAMFIL, A. *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*. Pitești: Paralela 45. 2009. 280 p. ISBN 978-973-47-0473-6
5. PÂSLARU, V. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. Ediția a II-a, revăzută. București: Sigma. 2013. 200 p. ISBN 978-973-649-875-6